

ΨΥΧΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΟΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

(ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΦΩΤΗ ΜΩΡΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟ ΒΛΑΣΗ ΝΤΟΚΑ, ΣΤΟ ΚΑΝΑΛΙ ITV, Δευτέρα, 5/1/2015)

Βλάσης Ντόκας: Ποια είναι τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του εκλογικού σώματος στην Ελλάδα της κρίσης σήμερα;

Φώτης Μωρόγιαννης: Καταρχάς αυτή την στιγμή ζούμε σε ένα τοπίο στο οποίο κυριαρχεί ο αιφνιδιασμός. Από τις μετρήσεις της κοινής γνώμης τουλάχιστον σε επίπεδο ποσοτικών μετρήσεων, φαίνεται ότι οι Έλληνες πολίτες δεν θέλουν τις εκλογές και αιφνιδιάστηκαν. Από την προσωπική μου εκτίμηση φαίνεται ότι υπάρχει μια διάχυτη αμηχανία και μια ανησυχία για το δέον γενέσθαι, για το τι θα γίνει, ποιο θα είναι το εκλογικό αποτέλεσμα. Παράλληλα όμως, πιστεύω ότι υπάρχει ωριμότητα, σοβαρότητα και ψυχραιμία, η οποία χαρακτηρίζει την ελληνική κοινωνία τα τρία, τέσσερα τελευταία χρόνια της κρίσης.

Όσον αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γενικά των ανθρώπων που προσέρχονται στις εκλογές, εκτός από τις κλασικές πολιτικές αναλύσεις για το πώς οι άνθρωποι επιλέγουν να ψηφίσουν, θα λέγαμε ότι στην επιλογή των ανθρώπων, κυριαρχούν μύθοι, νοοτροπίες και ιδεολογίες. Υπάρχουν αυτά τα στοιχεία που κυριαρχούν στους πολίτες. Υπάρχουν οι μύθοι που οδηγούν έναν άνθρωπο σε μια πολιτική επιλογή. Υπάρχουν νοοτροπίες επίσης που κινούν τους ανθρώπους και μιλάω στον πληθυντικό, γιατί δεν υπάρχει μία, είναι πολλές, όπως και ιδεολογίες.

Φυσικά αυτά τα στοιχεία παραπέμπουν στο πώς ορίζουμε τα υποκείμενα, δηλαδή τους ανθρώπους, τους πολίτες, εντός της κοινωνίας. Σύμφωνα με την νεωτερική γνώμη και την σύγχρονη βιβλιογραφία, το υποκείμενο δεν είναι απλώς, αναπαράσταση των κοινωνικών σχέσεων και της οικονομικής του θέσης στην κοινωνία, όπως πιστεύει η μαρξιστική θεωρία, ούτε το υποκείμενο μπορούμε να το θεωρήσουμε ως ένα αποτέλεσμα της συνείδησης ή ενός ιδεατού κόσμου που κυριαρχείται από ένα αίσθημα ευθύνης όπως πιστεύει η κλασική συντηρητική λογική. Ο άνθρωπος δεν είναι ούτε το ένα, ούτε το άλλο, είναι κάτι πέραν αυτού, κάτι συν, το συναμφοότερον, που πρέπει να ιδωθεί, γιατί μπροστά στο ψυχικό στοιχείο του ανθρώπου και στον κοινωνικό- ιστορικό χώρο, στον οποίο εντάσσεται, μεσολαβεί ένα εργαλείο, στο οποίο οι νεώτεροι μελετητές δίνουν μεγάλη σημασία και το οποίο είναι το αντικείμενο της νευροεπιστήμης. Το εργαλείο αυτό είναι η γλώσσα, η γλώσσα είναι αυτή που οργανώνει τις έννοιες και παράγει τα νοήματα, είναι αυτή που αποτυπώνει και αποσαφηνίζει τις σημασίες. Μέσω της γλώσσας, αποτυπώνονται και εκφράζονται στην πολιτική συμπεριφορά, τόσο οι μύθοι τους οποίους έχει το υποκείμενο, όσο η νοοτροπία και η ιδεολογία.

Βλάσης Ντόκας: Η ΝΔ εκφράζει τον φόβο του πολίτη, ο ΣΥΡΙΖΑ εκφράζει την ελπίδα. Όταν συγκρούονται αυτά τα δυο συναισθήματα, ο φόβος και η ελπίδα, ποιο συναίσθημα κερδίζει;

Φώτης Μωρόγιαννης: Είναι πολύ σωστή η παρατήρηση αυτή, αν και μανιχαϊστική. Εάν συγκρούονται αυτά τα δυο συναισθήματα μόνο, είναι προφανές ότι κερδίζει ο φόβος, γιατί έχουμε μια τάση προς τη αρχαικότητα. Ο φόβος κινητοποιεί μια συμπεριφορά που οδηγεί σε μια φυγή ή σε μια μάχη. Η φυγή είναι μια πολύ αρνητική και παλινδρομική συμπεριφορά, δεν θα προτιμούσα να τη δούμε, την βλέπουμε στη ιδιώτευση, στην εσωστρέφεια και ενίοτε στην ψυχοπαθολογία, με τις επιθετικές συμπεριφορές αντικοινωνικού τύπου που ευτυχώς έχουν σταματήσει. Η

μάχη είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα στάση απέναντι στον φόβο και μακάρι να κινητοποιηθεί. Θα ήθελα όμως η μάχη να δοθεί εντός της πραγματικότητας γιατί πάλι η μάχη μας οδηγεί σε φυγές, όπως στον μεγαλοϊδεατισμό, στην νέα μεγάλη ιδέα που κυκλοφορεί από την λαϊκίστικη αριστερά, με την ανατροπή στην Ευρώπη. Είναι η νέα μεγάλη ιδέα, ζούμε το νέο βενιζελικό δόγμα, όπως στην Ελλάδα των 2 ηπείρων και των 5 θαλασσών, ζούμε στην Ελλάδα όπου θα γίνει ο πυλώνας των ανατροπών για την Ευρώπη. Είναι μεγαλοϊδεατικά αυτά τα στοιχεία που παραπέμπουν σε μύθους, μύθους αρχαϊκούς που συγκινούν το κοινό, αλλά είναι επικίνδυνοι, γιατί θέτουν τα υποκείμενα εκτός πραγματικότητας. Το πιο σημαντικό σε έναν άνθρωπο για να λειτουργήσει η γλώσσα είναι, να είναι εντός της πραγματικότητας. Και με το θέμα της ένταξης αυτής, εντός της πραγματικότητας, πάντα είχαμε μεγάλα προβλήματα.

Βλάσης Ντόκας: Στην Ελλάδα είχαμε προβλήματα με το θέμα της ένταξης στην πραγματικότητα ;Η γενικότερα έχουμε προβλήματα σε όλες τις κοινωνίες ;

Φώτης Μωρόγιαννης: Στην Ελλάδα είχαμε και έχουμε τέτοια προβλήματα, γιατί στην Ελλάδα έχουμε την τάση να είμαστε εκτός πραγματικότητας και σε αυτό το θέμα εντοπίζεται το μεγάλο πρόβλημα της πολιτικής κουλτούρας και της πολιτικής ωρίμανσης. Είμαστε εκτός πραγματικότητας στην οικογένεια, είμαστε εκτός πραγματικότητας στις κοινωνικές ομάδες και ως εκ τούτου, έχουμε ένα μεγάλο πρόβλημα οργάνωσης της ατομικής μας ταυτότητας. Έχουμε κρίση ταυτότητας στην Ελλάδα, για αυτό καταφεύγουμε σε φυγές και σε μεγαλοϊδεατισμούς.

Βλάσης Ντόκας: Υπάρχουν συγκεκριμένες ψυχοσυνθέσεις που απευθύνονται σε δεξιές ιδεολογίες και συγκεκριμένες ψυχοσυνθέσεις που απευθύνονται σε αριστερές ιδεολογίες; Δεν μιλώ απόλυτα, αλλά υπάρχει μια ψυχοσύνθεση που σπρώχνει τον άνθρωπο να είναι συντηρητικός ή μια άλλη που σπρώχνει τον άνθρωπο να είναι προοδευτικός; Είναι ζήτημα ψυχοσύνθεσης να είναι κάποιος αριστερός ή δεξιός;

Φώτης Μωρόγιαννης: Αυτό δεν ισχύει σε καμία περίπτωση. Η ψυχοσύνθεση είναι ενιαία και η οικουμενικότητα του ασυνειδήτου και του ψυχικού κόσμου είναι ως θεωρία καλά διατυπωμένη και ως πραγματικότητα καλά εμπεδωμένη. Δεν υπάρχει διαφορά όσον αφορά την ψυχοσύνθεση αριστερού, δεξιού, κεντρώου ψηφοφόρου. Οι άνθρωποι είναι πάνω από τέτοιες κανονιστικές προτάσεις και καμία τέτοια προσέγγιση, ακόμη και οι γαλλικές προσεγγίσεις που προσπάθησαν να βάλουν τα επιθυμητικά ρεύματα στην κουλτούρα της αριστεράς, απέτυχαν παταγωδώς να τεκμηριώσουν κάτι τέτοιο και φυσικά αυτός ο προβληματισμός έχει εκλείψει. Το ψυχικό όργανο είναι οικουμενικό, είναι ενιαίο, είναι υπεράνω από τέτοιες κανονιστικές προσεγγίσεις οι οποίες χειραγωγούν και κάνουν το άτομο να ασφυκτιά, χωρίς να το περιγράφουν. Το αντίθετο συμβαίνει, βλέπουμε, πολύ συχνά δεξιές και αριστερές παρατάξεις, να αλλάζουν μύθους. Έχουν μύθους, τους οποίους αλλάζουν. Παλαιότερα η αριστερά παρουσίαζε το πρόταγμα της νεωτερικότητας και της ευρωπαϊκής αντίληψης, π.χ πίστη στην επιστήμη και στον επιστημονικό σοσιαλισμό. Τώρα η αριστερά εγκαταλείπει αυτόν τον μύθο και εισέρχεται στον σοσιαλιστικό λαϊκισμό και στον μεγαλοϊδεατισμό που ανήκει σε παλιές εποχές και θυμίζει δεξιά ιδεολογία, ενώ αντίθετα η δεξιά φαίνεται να σοβαρεύει και να μπαίνει εντός της πραγματικότητας λόγω της ευρωπαϊκής πίεσης για να δεχτεί τα κανονιστικά προτάγματα του Διαφωτισμού. Έστω και με πίεση, γίνεται κάτι, αλλά έχουμε μια αντιοδανειδότηση των μύθων και των νοοτροπιών. Επίσης η κρατικίστικη ιδεολογία που είχαν κάποτε τα δεξιά κόμματα, τώρα βλέπουμε την ιδεολογία τη κρατική να την έχουν τα αριστερά κόμματα. Αλλάζουμε μύθους, αλλάζουμε νοοτροπίες, αλλάζουμε ιδεολογίες, ανάλογα με την ιστορική φάση που περνάμε, γιατί η σχέση διαχρονίας και συγχρονίας στην Ελλάδα, είναι ένα μεγάλο

πρόβλημα. Δεν μπορούμε να δούμε από τότε μέχρι τώρα, γιατί δεν μπορούμε να δουλέψουμε καλά την μνήμη, γιατί δεν μπορούμε να δουλέψουμε καλά την πληροφορία, ώστε να πενήσουμε μέσω της μνήμης, αυτό που χάσαμε, και ως προς την διαχρονία, να δούμε πως ενσωματώνεται η επικαιροποιημένη πληροφορία, στην τωρινή πραγματικότητα και τι προκύπτει από αυτό ως αίτημα για το υποκείμενο και την κοινωνία. Αυτή είναι η διαδικασία αυτογνωσίας και ανάκτησης μιας ταυτότητας, ατομικής και κοινωνικής.

Βλάσης Ντόκας.Μπροστά στην κάλπη θα συνιστούσα ψυχραιμία. Εσείς τι προτείνετε στους πολίτες που μας ακούν

Φώτης Μωρόγιαννης Ψυχραιμία, αλλά και συναίσθημα, αγάπη για τον εαυτό, πίστη στον άλλο, αυτό είναι το πρόταγμα: Να σταθούμε όρθιοι, να πιστέψουμε στον άλλο, και να σταθούμε δίπλα στον άλλο. Το πρότυπο της συλλογικής ταυτότητας. Αυτό είναι το πρόταγμα της εποχής μας. Έτσι θα μπούμε ουσιαστικά στην Ευρωπαϊκό Ένωση, έτσι θα νιώσουμε καλά, όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά σε οποιαδήποτε διεθνή κοινότητα. Με πολίτες ώριμους και σοβαρούς να στέκονται στα πόδια τους, με ευγένεια, σοβαρότητα και θεσμική συνέπεια, ο ένας δίπλα στον άλλον, πέραν του ονομαστικού φόβου και της ανεργίας ελπίδας.

Φώτης Μωρόγιαννης
Δρ.Ψυχίατρος,
morogian@otenet.gr
www.morogiannis.gr
5/1/2015